

NASTAVNI PROGRAMI ZA OBRAZOVANJE ARHIVSKIH RADNIKA U SR HRVATSKOJ

Dok su u različitim granama znanosti, tehnike, ekonomike i dr. već davno postojale škole za obrazovanje kadrova potrebnih za te grane na području arhivistike sve do nedavno kod nas nije bilo takovih škola. Istina je da taj profil kadra već davno postoji, ali u većini samo kao priučeni stručnjak koji se formirao uglavnom radom u samom arhivu. Tu i tamo pokretali bi se i organizirali razni tečajevi za obrazovanje ovih kadrova, ali sistematskim obrazovanjem stručnjaka ovog profila u našoj Republici nije se nitko bavio i ako je ovaj kadar potreban ne samo historijskim arhivima već i nizu registratura (privrednih, radnih organizacija u upravi, sudstvu i drugdje). Naime, brži razvoj nauke i tehnike uvjetuje i sve veću potrebu za prikupljanjem ranijih saznanja i iskustava, a koja su nam ostala zapisana na raznim vrstama dokumenata pohranjenih u nizu specijaliziranih službi kao što su biblioteke, arhivi, muzeji i dr. i njihovo uključivanje u nove sisteme te je neminovna i potreba za sve stručnijim kadrovima u ovim službama. U nas je kroz posljednje desetljeće najprije organizirano obrazovanje arhivskih kadrova na trećem stupnju fakultetske nastave. Bilo je to u okviru Centra za studij bibliotekarstva, dokumentacije i informacionih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (CSBDJZ) pretežnije za kadrove koji će raditi na novijoj arhivskoj građi. Zatim, postdiplomski studij Pomoćnih povijesnih znanosti Filozofskog fakulteta u Zadru za kadrove koji će raditi na obradi starije arhivske građe. Posljednjih godina ostvareno je i započelo je obrazovanje arhivskih kadrova srednje stručne spreme, a izrađen je i odobren program nastave i za studij arhivistike na drugom stupnju fakultetske nastave. U nastavku dajemo pregled nastavnih programa te cjeline obrazovanja arhivskih kadrova, tj. onih srednje stručne spreme, pa visoke spreme drugog stupnja fakultetske nastave, i konačno programa trećeg stupnja fakultetske nastave (u Zagrebu i Zadru).

1. Srednja stručna sprema

Zakonom o srednjem obrazovanju (Narodne novine, 27/1976) u SR Hrvatskoj prilazi se novom sistemu usmjerenog obrazovanja. U ovom sistemu nalaze svoje mjesto i »znanstvene discipline koje se bave proučavanjem informacija, te obradom i čuvanjem dokumenata na kojima su sadržaji tih obavijesti pohranjeni a to su: informatika, dokumentacija, bibliotekarstvo, arhivistika.«¹ Na osnovu ovog zakona Republički komitet za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu donosi rješenje br. 9562/1 od 11. 12. 1978. god. kojim se odobrava *Obrazovanom centru za kulturu i umjetnost, Zagreb* — program kulture, školovanja kadrova za stručne radnike u INDOK djelatnosti, i to:

- a) knjižničar-dokumentarist
- b) arhivist
- c) informator

za radna mjesta:

- stručni radnik bibliograf
- stručni radnik biograf
- stručni radnik dokumentarist
- stručni radnik dokumentarist-informatičar
- dokumentacijski tehničar
- knjižničar
- knjižničar-dokumentarist
- knjižničar-tehničar
- stručni radnik arhivist i dr.«

Istim rješenjem odobren je i »Nastavni plan i program za odgoj i obrazovanje kadrova u INDOK djelatnosti.«

¹ Nastavni plan i program za odgoj i obrazovanje kadrova u INDOK djelatnosti. (Svezak III) Zagreb, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu, 1977. str. 1

**NASTAVNI PLAN ZA OBRAZOVANJE KADROVA U
DJELATNOSTI INDOK-a**

PREDMETI		Broj sati tjedno po semestrima				Ukupno sati
		I	II	III	IV	
Zajednički dio programa	1. Hrvatski ili srpski jezik i književnost	5	5	5	5	330
	2. Teorija i praksa samoupravnog socijalizma	1	1	—	—	35
	3. Tjelesni odgoj	2	2	2	2	140
	4. Matematika	2	2	—	—	70
Posebni dio programa	1. Strani jezik	3	3	3	3	200
	2. Povijest civilizacije	—	—	3	3	100
	3. Filozofija	—	—	3	3	100
	4. Logika	2	—	—	—	35
	5. Psihologija	2	—	—	—	35
	6. Sociologija	2	2	—	—	70
	7. Geografija	3	3	—	—	100
	8. Daktilografija i poslovno dopisivanje	2	2	—	—	70
Zajedničke osnove struke	1. Informatologija	3	3	—	—	105
	2. Komunikologija	—	—	2	2	70
	3. Karakteristike korisnika informacija	—	—	2	2	70
	4. Nauka o nauci	—	—	1	1	35
	5. Interaktivni pristup kompjutoru. Elementi simbol. logike ugrađuje se na NP logike	2	2	2	2	140
	6. Sadržaji od posebnog značenja za opću narodnu obranu	(Ovi se sadržaji moraju ugraditi u sve nastavne programe)				
	7. Organizacija i ekonomika udruženog rada u informacijskoj infrastrukturi	—	—	2	2	70
Program za zanimanja* arhivist	1. Arhivi i arhivska djelatnost	2	2	2	2	140
	2. Arhivi u radnim organizacijama		2	2	2	140
	3. Praktičan rad		2	2	2	140
						420

* U okviru zajedničkih osnova struke za vježbe i praktičan rad predviđa se ukupno 270 sati.

FAKULTATIVNA NASTAVA 4—6 sati tjedno

SLOBODNE AKTIVNOSTI 4—6 sati tjedno

Programi za zanimanje ostvaruju se uglavnom kroz praktičan rad u radnim organizacijama ali i školi.

Novim rješenjem br. 2756/1 od 11. 4. 1980. školi je odobreno da se organizira u OOUR-e, te ona mijenja naziv u »Obrazovni centar za kulturu i umjetnost — OOUR program kulture« (Narodne novine, 28/1980).

Svakako da će praksa i sam rad u ovoj školi pokazati da li je ovaj program dobar i što treba u njemu mijenjati.

2. Visoka stručna sprema drugog stupnja fakultetske nastave

Opisanim mjerama slijedila je dalja reforma školstva tj. i onog visokoškolskog.

Pri Republičkom komitetu za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu osnovni koordinacioni odbori sa zadatkom da utvrde potrebe i predlože nove programe za obrazovanje niza novih profila stručnjaka. Koordinacioni odbor X — Kultura i umjetnost je na nizu svojih sjednica donio prikaze pojedinih profila i razmotrio prijedloge programa obrazovanja profila s područja kulture i umjetnosti. Rezultat ovoga rada bilo je potpisivanje »Samoupravnog sporazuma o stručnim profilima i stručnim programskim osnovama studija za zanimanja u odgoju, obrazovanju, kulturi i umjetnosti« koga su pod br. 01-2379-15/78 od 18. VIII. 1978. potpisale Samoupravna interesna zajednica odgoja i usmjerenog obrazovanja u djelatnosti obrazovanja u Zagrebu, Samoupravna interesna zajednica odgoja i usmjerenog obrazovanja u društvenim djelatnostima u Rijeci, Republička samoupravna interesna zajednica odgoja i usmjerenog obrazovanja SR Hrvatske i dr. zainteresirane samoupravne zajednice, zatim visokoškolske ustanove koje se bave školovanjem ovih kadrova kao što su Filozofski fakultet u Zagrebu i Zadru, Akademija likovnih umjetnosti u Zagrebu i dr., te organizacije udruženog rada kojima su potrebni ovi kadrovi kao Nacionalna i Sveučilišna biblioteka, a među njima i Arhiv Hrvatske i ostali arhivi u Hrvatskoj — ukupno 39 potpisnika.

Ovim »Sporazumom« određuju se pojedini profili i način njihova obrazovanja te se u čl. 18 kaže: »Obrazovanje za smjer *arhivist* organizira Filozofski fakultet u Zagrebu i Zadru za diplomirane stručnjake odnosno za studente historije, povijesti umjetnosti, prava, ekonomije i politologije te drugih znanstvenih disciplina prema potrebi udruženog rada, tj. prema suglasnosti odgovarajuće samoupravne interesne zajednice« i nastavlja u čl. 19: »Obrazovanje utvrđenih profila s odgovarajućim smjerovima iz čl. 18. ostvaruje se u pravilu u dodiplomskom studiju kroz izbornu nastavu, metodologiju rada i stručnu praksu u trajanju 6 tjedana, a organizira se u završnim semestrima studija u opsegu oko 20% od ukupnog fonda nastavnih sati određenih za studij temeljne struke.«

Za diplomirane stručnjake pojedinih znanstvenih disciplina smjer se ostvaruje i kroz dodatno obrazovanje u trajanju najviše dva semestra, odnosno po istom nastavnom planu i programu po kojem se u dodiplomskom studiju izvodi nastava za dotični smjer uključujući pri tome i nastavu iz zajedničkih programskih osnova za taj smjer. »Stručne programske osnove obuhvataju bitne sadržaje svih znanstvenih disciplina na kojima se temelji izgrađivanje užeg stručnog profila« (čl. 23. Sporazuma). Sporazumom su prihvaćeni i programi za pojedine smjerove. Program za arhiviste usvojen je i na sjednici od 11. 4. 1980. OOUR-a za povijest, arheologiju i povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Prema ovome programu u smjeru: arhivist postoje dvije grupe i to: arhivist za stariju i arhivist za noviju građu, te ovdje donosimo program za obje grupe.

P R E D M E T	I. GOD.		II. GOD.		III. GOD.		IV. GOD.		
	1. sem.	2. sem.	3. sem.	4. sem.	5. sem.	6. sem.	7. sem.	8. sem.	
	P+S V	P+S V	P+S V	P+S V	P+S V	P+S V	P+S V	P+S V	
Heraldika									
Seragistika						3			
Genealogija									
Filigranologija									
Povijest institucija						2	1	1	60
Historijska geografija s kartografijom						2			32
Povijesni izvori							2	3	72
Izdavanje povijesnih izvora (egdotika)					2				24
Njemački ili talijanski ili mađarski jezik				1	1	1	1	1	72

ARHIVIST — za noviju građu

P R E D M E T		I. GOD.		II. GOD.				III. GOD.		IV. GOD.		UKUPNO		
		1. sem.	2. sem.	3. sem.		4. sem.		5. sem.	6. sem.	7. sem.	8. sem.			
		P+S	V	P+S	V	P+S	V	P+S	V	P+S	V		P+S	V
OPĆE PROGRAMSKE OSNOVE	Osnove marksizma	1		3										60
	Teorija i praksa samoupravnog socijalizma	5												60
	Osnove općenarodne obrane i društvene samozaštite	1		4		1		2						120
	Strani jezik	1		2		1		4						120
	Tjelesni odgoj — rekreacija													
ZAJEDNIČKE PROGRAMSKE OSNOVE	Kulturologija	6		5		1		1						180
	Teorija i praksa informacije i dokumentacije	2		1		6								120
	Osnove zakonodavstva u kulturi					5								60
POVIJEST	Opća povijest starog vijeka	5		5										140
	Opća povijest srednjeg vijeka	4		4										112
	Metodologija historije	2		2										56
	Hrvatska povijest u srednjem vijeku					5		5						140
	Povijest naroda SFRJ, srednji vijek					3		3						84
	Ekonomska povijest novoga vijeka					3		3						84
	Hrvatska povijest 16 — 18. st.								2		2			56

		I. GOD.		II. GOD.		III. GOD.		IV. GOD.		UKUPNO					
		1. sem.	2. sem.	3. sem.	4. sem.	5. sem.	6. sem.	7. sem.	8. sem.						
		P+S	V	P+S	V	P+S	V	P+S	V		P+S	V			
	Povijest naroda SFRJ 16—18. st.					4		4				112			
	Opća povijest novoga vijeka 16.—18. st.					2		2				56			
	Opća povijest novoga vijeka 1870—1970.					3		3				84			
	Hrvatska povijest od kraja 18. st. do 1918.								4		4	112			
	Povijest naroda SFRJ od kraja 18. st. do 1918.								2		2	56			
	Povijest Jugoslavije								5		5	140			
NJEMAČKI JEZIK	Kolegiji po principu	3		3		2		2				140			
	Latinskog jezika u starijoj građi					2		2				56			
						4		4	3		4	3	244		
ARHIVISTIKA	Arhivistika							6		5		7	6	332	
	Povijest institucija							2		2		1		1	84
	Sistem kancelarijskog poslovanja u upravi i pravosuđu, te kanc. i knjigov. poslovanje privr. radnih organizacija							3		4		4		4	272
	Jedan moderni jezik po izboru (njemački, talij., engl., francuski, mađ.)							1		1		1		1	72
	Povijesni izvori											2		3	72
	Historijska geografija s kartografijom										2				32

3. Visoka stručna sprema trećeg stupnja fakultetske nastave

Već nekoliko godina postoji i postdiplomski studij Pomoćnih povijesnih znanosti na Filozofskom fakultetu u Zadru i arhivistike na Referalnom centru Sveučilišta u Zagrebu, te donosimo i programe za oba ova studija.

PROGRAM STUDIJA POMOĆNIH POVIJESNIH ZNANOSTI NA FILOZOFSKOM FAKULTETU U ZADRU (Tjedna satnica po semestrima)

	Predavanja	Vježbe
I Semestar		
Latinska epigrafika	3	5
Latinska paleografija	6	15
Slavenska paleografija	6	15
Diplomatika	15	10
Kronologija	6	4
Topografija i toponomastika	4	2
Pregled historije srednjovjekovnog latinskog jezika	3	
Osobitosti srednjovjekovnog latinskog jezika	3	
Filigranologija	6	4
II Semestar		
Latinska paleografija	10	5
Slavenska paleografija	10	5
Diplomatika	8	2
Heraldika	4	2
Sfragistika	4	2
Numismatika	4	2
Povijest države i prava hrvatskog i ostalih naroda Jugoslavije (I i II dio)	16	4
III Semestar		
Heraldika	2	2
Sfragistika	2	2
Genealogija	2	2
Povijesna geografija	6	2
Povijest države i prava hrvatskog i ostalih naroda Jugoslavije (I i II dio)	16	4
Izvori za povijest i kritika izvora	8	2
Metodologija i tehnika znanstvenog rada u povijesnoj znanosti	8	2
Zaštita, knozervacija i restauracija arhivske građe	6	2
Suvremena arhivistika	6	2
IV Semestar		
Povijesna metrologija	4	2
Historiografija srednjeg vijeka	8	6
Ekonomski odnosi u srednjovjekovnoj Srbiji (I i II dio)	12	8
Ekonomski odnosi i srednjovjekovno društvo u Hrvatskoj	5	2
Suvremena arhivistika (I i II dio)	12	4
Stručna katalogizacija	6	2

NASTAVNI PLAN CSBDIZ-a

Smjer: arhivistika

I Godina

Obavezni kolegiji

- 01 Težak B. i dr. Uvod u dokumentaciju i informatiku
a) Dokumentac. i informacijska služba
b) Mreže (arhivistika, biblioteč., muzej. informacijska)
c) Bibliografije (arhiv., bibliotekar., muzej. informacijska)
d) Katalozi i druga informaciona sredstva u biblioteka-
ma, arhivima i muzejima
e) Klasifikacija i klasifikacioni sistemi
f) Dokumentacija u muzejima
g) Dokumentacija u arhivima
- 02 Matković V. Informacije i komunikacije
03 Muljević V. Nekonvencionalne publikacije
04 Težak B. i dr. Principi, metodika i tehnika znanstvenoistraživačkog rada
05 Šimat M. i dr. Uvod u elektroničku obradu podataka

Smjer: arhivistika

- 06 Beuc I. Uvod u arhivistiku
07 Nemeth K. Principi i metode arhivske teorije i prakse
08 Stulli B. Arhivi — arhivska služba — zakonodavstvo
..... Praktičan rad iz arhivistike

II. Godina

Obavezni kolegiji

- 010 Težak B. i dr. Informaciono-dokumentaciono-komunikacioni sistem za
specijalno izabrano područje
080 Filipović N. Ustav, zakoni i relevantni propisi
090 Magistarski rad
(tri kolegija po izboru)

Smjer: arhivistika

- 301 Beuc I. i dr. Arhivistika I, II, III, IV
302 Mošin V. Paleografija
Pantelić M.
Stipišić J.
303 Ribkin T. Zaštita, konzerviranje i restauriranje bibliotečne arhiv-
ske građe
304 Butorac J. Principi i metodika identifikacije arhivske građe

* * *

Kod donošenja gornjih programa pod 1), 2) i 3) vodilo se računa o cjelini procesa obrazovanja od srednje do fakultetske nastave trećeg stupnja. Treba međutim tu cjelinu stalno pratiti i razmatrati mjere što optimalnijeg programskog usklađivanja svih stupnjeva nastave, pa time i cjeline procesa obrazovanja arhivskih kadrova. Bit će svakako vrlo korisno ako se na proljeće 1981. god. organizira stručna diskusija o usavršavanju ovih nastavnih programa, pa redakcija poziva sve zainteresirane da pripreme svoje prijedloge za takvu diskusiju.
(R. K.)